

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๑๙๔

วันพุธ ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๙

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนครินทร์ สิงห์เสณี	โฆษกกรรมการ
๕. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๖. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๗. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๘. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๙. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๐. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๑. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๒. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๓. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๕. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๖. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๗. นายปรกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๘. นายธนาวัฒน์ สัจจทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายอุดม รัฐอมฤต	(ลาการประชุม)
๒. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขาธิการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวรวิทย์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นางพรพิมล สัมฤทธิ์ผ่อง

ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง

๒. นางสาวคณินิจ แซ่เฮง

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

๓. นางรัชณี รุจิขจรเดช

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๑๙๓ วันอังคาร ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ได้รายงานความคืบหน้าของการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ว่าขณะนี้คณะอนุกรรมการได้ยกร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับหมวดคณะกรรมการการเลือกตั้งเสร็จแล้ว และอยู่ระหว่างการยกร่างบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อยกร่างเสร็จแล้วจะนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการดำเนินการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญควรรนำเอาข้อมูลที่ได้จากคณะกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาประกอบการพิจารณาด้วย

นายศุภชัย ยาวะประภาส กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการอนุกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการหารือในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องการยุบคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ประเด็นที่สอง หน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการส่งเสริมประชาธิปไตยว่าจะยังคงหน้าที่ดังกล่าวไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. หรือไม่ เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่แล้ว

ประเด็นที่สาม เรื่องการลงคะแนนเลือกตั้งโดยใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ว่าหากนำมาใช้ในประเทศไทยจะมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้อนุกรรมการไปศึกษาและจัดทำสรุปผลการศึกษา หากเสร็จแล้วจะรายงานผลการพิจารณาต่อที่ประชุมคณะกรรมการต่อไป

ประเด็นที่สี่ เรื่องความร่วมมือและช่วยเหลือกันระหว่างองค์กรอิสระเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กรตามมาตรา ๒๒๑ ของร่างรัฐธรรมนูญ โดยหากจะมีองค์การบริหารบุคคลกลางขององค์กรอิสระจะมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นอย่างไร สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการศึกษาและจัดทำสรุปโดยย่อเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการต่อไป

ประเด็นสุดท้าย เรื่องข้อเสนอในการตั้งคณะกรรมการตรวจและติดตามการเลือกตั้งโดยให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง ว่าการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวจะส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างไร การได้มาซึ่งกรรมการ จำนวนกรรมการ และข้อควรระวัง ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้อนุกรรมการนำประเด็นดังกล่าวไปศึกษาเพิ่มเติมแล้ว และจะได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการต่อไป

๒. คณะอนุกรรมการได้มีการประชุมร่วมกับผู้แทนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องสถานะของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ยังไม่เป็นหน่วยงานราชการ โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการไปศึกษาเกี่ยวกับข้อควรระวัง และข้อดีข้อเสียในกรณีที่เปลี่ยนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานราชการและจัดทำสรุปเพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการต่อไป

นายอภิชาติ สุจริตานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม รายงานความคืบหน้าการดำเนินการของคณะกรรมการว่า คณะอนุกรรมการได้ตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุมจนถึงครั้งที่ ๑๔ วันจันทร์ ที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ แล้ว โดยในการประชุมครั้งต่อไปจะตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุมให้ถึงครั้งที่ ๒๐ วันอังคาร ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ จากนั้นจะเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ โดยให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการตรวจแก้ไขคำผิดคำถูกเสียก่อน แล้วอนุกรรมการจึงจะนำมาพิจารณาอีกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจ คือตัดเนื้อความที่เห็นว่าอาจจะไม่เหมาะสมออก

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการตรวจบันทึกการประชุมควรพิจารณาข้อความที่กล่าวถึงบุคคลที่สามซึ่งเป็นข้อความที่ควรตัดออก เนื่องจากผู้กล่าวอ้างกล่าวถึงโดยไม่มีเจตนาที่จะให้มีการบันทึกไว้ในรายงานการประชุมก็ได้

นายศุภชัย ยาวะประภาษ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจพิจารณابันทึกเจตนาธรรมร่างรัฐธรรมนูญ รายงานการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการว่า แนวทางการจัดทำเจตนาธรรมประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ใช้แนวทางตามที่ประธานกรรมการให้คำแนะนำไว้ว่า ควรจัดทำเฉพาะหลักการของเจตนาธรรม ซึ่งได้นำไปปรับใช้ในการจัดทำเจตนาธรรมบางส่วนแล้ว โดยมีกำหนดการจัดพิมพ์รูปเล่มของเจตนาธรรมประมาณเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๖๐ เพื่อแจกจ่ายแก่หน่วยงานราชการต่าง ๆ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการยังมีความประสงค์จะจัดทำรูปเล่มของเจตนาธรรมในรูปแบบของอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการทางสายตาด้วย ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาวางจะใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวนเท่าไร

ขณะนี้คณะอนุกรรมการอยู่ในระหว่างจัดทำเจตนาธรรมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ โดยจะพิจารณาว่าหากมาตราใดเป็นการบัญญัติหลักการใหม่จะมอบหมายให้อนุกรรมการแต่ละคนตรวจสอบการจัดทำเจตนาธรรมในมาตรานั้นเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถสื่อเจตนาธรรมได้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด สำหรับหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จะมีการจัดทำเจตนาธรรมเฉพาะมาตราที่มีการแก้ไขซึ่งหากดำเนินการจัดทำเจตนาธรรมแล้วเสร็จจะให้อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอต่อคณะกรรมการต่อไป

จากนั้น นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแนวทางในการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งยังเป็นปัญหา เนื่องจากเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ ยังปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่วนแนวคิดในการที่จะกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจและติดตามการเลือกตั้ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งนั้น เห็นว่าลักษณะการปฏิบัติงานเป็นเพียงการตรวจตราการเลือกตั้ง ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการจัดการเลือกตั้งยังไม่ค่อยพบปัญหา แต่จะพบปัญหาในส่วนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งมากกว่า จึงได้เสนอแนวคิดที่จะกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจและติดตามการเลือกตั้งที่มีหน้าที่และอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งโดยเฉพาะ ซึ่งคณะกรรมการอาจประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บังคับบัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีอำนาจและมีกำลังพลที่สามารถสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยกำหนดให้มีบทลงโทษกรรมการที่ไม่สามารถควบคุมปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งได้ ซึ่งจะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองเพื่อให้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานอาจไม่มีประสิทธิภาพมากนัก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีประสบการณ์ใน

การบังคับใช้กฎหมายมาก่อน แต่หากไม่กำหนดให้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเลย อาจทำให้ยังคงมี ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรกำหนดหลักการบังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

- การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงของแต่ละองค์กรนั้นอาจทำให้การดำเนินการในการจัดการต่าง ๆ ไม่สะดวก เท่าที่ควร แต่เห็นด้วยกับการเพิ่มอำนาจในการตรวจ การค้น และการปราบปราม ให้แก่เจ้าหน้าที่ของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ควรเป็นอำนาจชั่วคราวใช้ได้เฉพาะช่วงการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ เท่านั้น และควรให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น เข้าร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งด้วย เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับเขตเลือกตั้งเป็นอย่างดี

- คณะกรรมการตรวจและติดตามการเลือกตั้งที่กล่าวถึงเป็นคณะกรรมการในระดับประเทศ มีหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งในภาพรวมของประเทศ ส่วนการควบคุมดูแลการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งระดับจังหวัด จะตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดเข้ามาทำหน้าที่แทน

- หากไม่กำหนดให้การจัดการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจไม่มีหน้าที่ให้ทำมากนัก แต่หากมอบหมายให้ดูแลเรื่องการทุจริตการเลือกตั้งมีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากมีประสบการณ์และคุ้นเคยกับการเลือกตั้ง

- แนวทางในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบาทหน้าที่แบ่งออกเป็นสองด้าน ได้แก่ ด้านควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และด้านการส่งเสริมการดำเนินงานของ พรรคการเมือง แต่การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในปัจจุบัน เน้นการดำเนินงานด้านควบคุม และตรวจสอบมากกว่าด้านการส่งเสริมการดำเนินงานของพรรคการเมือง ซึ่งผลจากการไม่มุ่งเน้นการ ดำเนินงานด้านการส่งเสริมพรรคการเมือง จึงทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอและดำเนินการในลักษณะ ที่ผิดกฎหมายมากขึ้น เป็นผลย้อนกลับให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเพิ่มการควบคุมพรรคการเมืองมาก ยิ่งขึ้น และเป็นผลกระทบต่อเนื่องเป็นวงจร ดังนั้น จึงควรหาทางปรับดุลยภาพการดำเนินงานของ คณะกรรมการการเลือกตั้งให้มีความสมดุลมากขึ้น

- หากพิจารณาในแง่ที่ว่า การเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งนั้นเป็นการแข่งขันกัน ซึ่งโดยธรรมชาติ ของการแข่งขันที่แต่ละฝ่ายมักจะจับผิดซึ่งกันและกัน ยกเว้นกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการฮั้วกัน แต่จากการ ตรวจสอบจำนวนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งปรากฏว่ามีจำนวน ไม่มาก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น นอกระบบนี้ จากการพิจารณาความในมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดความผิดที่กระทำในระหว่าง การเลือกตั้งไว้ว่า “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้ง... ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” และความในวรรคสอง “ถ้าการขัดขวางการปฏิบัติงานตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลัง ประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บทกำหนดโทษดังกล่าวได้กำหนดให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดแล้วหรือไม่ อีกประเด็นที่ควรพิจารณาคือ การกำหนดให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้ง อย่างเต็มที่ในระหว่างการเลือกตั้งนั้น อาจช่วยบรรเทาเรื่องการทุจริตได้ถ้าหากให้อำนาจคณะกรรมการ การเลือกตั้งใช้ดุลพินิจชี้ขาดการกระทำผิดได้แม้ไม่มีพยานหลักฐานชัดเจน นอกจากนี้ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

ถ้ามีการทุจริตเลือกตั้งเกิดขึ้นอีกแสดงว่าบทกำหนดโทษที่บังคับใช้อยู่นั้นไม่สามารถบังคับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

- เป็นที่ยอมรับว่าประเทศไทยยังคงมีปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงนี้อยู่ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถก้าวสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ คนที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนก็ลงคะแนนตามประโยชน์ที่ได้รับมา ดังนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องพยายามแก้ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงให้หมดไปหรือให้ลดปริมาณการซื้อสิทธิขายเสียงให้เหลือน้อยที่สุด การที่มีแนวความคิดที่จะนำเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศอินเดียมาพัฒนาเพื่อปรับใช้กับประเทศไทยนั้น อาจช่วยในการแก้ไขปัญหาซื้อเสียงได้บ้าง แต่ก็อาจช่วยแก้ปัญหาได้ไม่ทั้งหมดเพราะภายหลังจากลงคะแนนด้วยเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์แล้วก็ยังมีการทุจริตในรูปแบบอื่น ๆ อีก

- จากปัญหาที่กล่าวมาคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตเลือกตั้งเป็นอย่างมากและอีกประเด็นที่ต้องพิจารณาให้มีความสำคัญ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเผยแพร่และให้ความรู้ในเรื่องการเลือกตั้งแก่ประชาชน แต่ร่างรัฐธรรมนูญนี้มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว และหน้าที่และอำนาจการจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นก็อาจไม่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการจัดการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.

- มาตรา ๒๒๔ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายนั้น คณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะได้ทำการศึกษาเรื่องหน้าที่และอำนาจในการเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยและการเลือกตั้งให้กับประชาชน ว่ายังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ หากยังมีความจำเป็นก็ต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการนั้น เป็นการกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการดำเนินการหรือส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ หรือภาคเอกชนในการให้การศึกษาแก่ผู้สมัครและประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหรือการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำหลักการดังกล่าวกำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

- มีกรรมการเห็นด้วยกับการกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเผยแพร่ความรู้เรื่องการเลือกตั้งหรือการณรงค์ส่งเสริมประชาธิปไตย

- ในขณะที่ทราบว่าคณะรัฐมนตรีได้มีการพิจารณากฎหมายฉบับหนึ่งที่กำหนดให้สภาพัฒนาการเมืองมีหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งและความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ให้กับประชาชน ดังนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าเมื่อมีหน่วยงานอื่นทำหน้าที่นี้แล้ว ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกหรือไม่ เพราะอาจทำให้มีความทับซ้อนกันในเรื่องงบประมาณ ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะได้มีการศึกษาในประเด็นนี้ ผลการศึกษาเป็นอย่างไรจะนำมาเสนอต่อคณะกรรมการต่อไป

- มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเห็นด้วยกับการที่จะกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจในการเผยแพร่ สนับสนุน ส่งเสริม ประชาธิปไตย แม้ว่าจะมีหน่วยงานอื่นปฏิบัติแล้วก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการเองทั้งหมด แต่ควรจะมีการร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ที่จะทำให้เกิดมิติของการเสริมสร้าง การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงและการส่งเสริมให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและความรับผิดชอบ สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้าปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องรับสมัครบุคคลที่มีคุณภาพจริง ๆ และสามารถประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่รังเกียจการซื้อสิทธิขายเสียง และสร้างจิตสำนึกที่ดีในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

- ร่างรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงเห็นด้วยว่าควรมีหน่วยงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ อาจกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสถาบันการศึกษาก็ได้ นอกจากนี้ เสนอให้บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของผู้รับการศึกษาในระดับก่อนอายุสิบแปดปี เพื่อให้ผู้รับการศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย หน้าที่ของปวงชนชาวไทยในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตลอดถึงการรู้จักสิทธิต่าง ๆ และการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง

- การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เดิมได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และต่อมาได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เกี่ยวกับการส่งเสริมการให้ความรู้กับประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่ร่างรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ จึงเห็นด้วยกับข้อเสนอที่ให้มีการกำหนดในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม มีหลักการที่สำคัญตามมาตรา ๗๘ ของร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ว่า “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน” คำว่า “รัฐ” ในที่นี้หมายถึงทุกหน่วยงาน มิได้หมายถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว เช่น กระทรวงศึกษาธิการก็ต้องมีหน้าที่และอำนาจในการให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- ในมาตรา ๗๘ ของร่างรัฐธรรมนูญ คำว่า “รัฐ พึงส่งเสริม...” ความดังกล่าววิเคราะห์แล้วเห็นว่ายังไม่ชัดเจนว่าจะต้องมีการปฏิบัติอย่างไร ดังนั้น จึงควรบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนว่า หน่วยงานใดควรจะมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินงานดังกล่าว

- หากกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในกฎหมายแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวได้ รวมถึงการให้ภาคเอกชนสามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปดำเนินการเผยแพร่ได้อีกทางหนึ่ง โดยไม่ตัดสิทธิหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะจัดโครงการให้ความรู้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการในการที่จะจัดการศึกษาและให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษา

- ประเด็นเกี่ยวกับคดีทุจริตเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ ว่ามีการกระทำที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมเกิดขึ้น ส่วนใหญ่ศาลจะมีคำสั่งยกคำร้องด้วยเหตุที่ว่าพยานไม่มาเบิกความ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหามาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญว่าในการพิจารณาของศาลให้ใช้สำนวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การบัญญัติไว้เพียงเท่านั้นนั้นอาจจะไม่ส่งผลทางปฏิบัติเท่าที่ควร จึงเสนอให้กำหนดไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น หากมีคำพยานที่มากเบิกความแล้วได้บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงแล้วสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แม้พยานจะไม่มาเบิกความต่อศาลในภายหลังก็ตาม

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวว่าควรนำประเด็นเรื่องพยานในคดีทุจริตเลือกตั้งมาพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการอีกครั้งเพราะเป็นเรื่องสำคัญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การส่งเสริมและสนับสนุนการให้การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดเป้าหมายในการให้การศึกษาแก่ประชาชนไว้ แต่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนั้น ได้เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายไปเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชน ซึ่งได้มีการหารือในที่ประชุมคณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า หน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะมีหน้าที่สนับสนุน และส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชน แต่ในกรณีนี้ได้เพิ่มเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้งขึ้นมา เห็นว่าไม่ควรที่จะกำหนดไว้เช่นนั้น เพราะหากกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจให้ความรู้ หรืออบรมให้การศึกษาแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งขึ้นได้

- เมื่อพิจารณาความตามร่างมาตรา ๑๐ (๑๗) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. กำหนดว่า “ดำเนินการหรือส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ผู้สมัครและประชาชน” ซึ่งการกำหนดไว้เช่นนั้นเท่ากับให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาหรือจัดการอบรมได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีหน้าที่และอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชนเท่านั้น หรือให้รวมถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ซึ่งในที่ประชุมคณะกรรมการที่ผ่านมาเคยมีการกำหนดกรอบโดยความเห็นของประธานกรรมการว่าไม่ควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมากจนเกินไป

- ควรจัดการศึกษาให้ความรู้แยกจากกันระหว่างประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แม้ในความเป็นจริงแล้วผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มาจากประชาชนและประชาชนก็อาจจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เช่นกัน

- มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ควรจะกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจอื่นเพิ่มขึ้นอีกหรือไม่ เพราะหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายก็ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มที่อยู่แล้ว

- มาตรา ๓๑ (๓) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดว่า “การเผยแพร่วิชาการให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนรวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” เหตุผลที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจในการเผยแพร่ความรู้และการศึกษาแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น เนื่องจากผู้สมัครส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง นอกจากนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นไว้ ส่งผลให้เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างแท้จริง

- ควรกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้อย่างน้อยต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ความเห็นดังกล่าวก็ไม่ผ่านความเห็นชอบในที่ประชุมคณะกรรมการ

- เห็นด้วยกับความเห็นที่เสนอให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และควรได้รับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับด้านการเมือง และด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ และความรับผิดชอบในตำแหน่งดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

- ประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีทุจริตเลือกตั้งมีปัญหาคือ ในบางคดีแม้พยานต้องการให้ความร่วมมือที่จะให้ถ้อยคำหรือข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ตาม แต่ภายหลังเมื่อมาให้ถ้อยคำหรือข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่มาให้ถ้อยคำหรือข้อมูลแล้วได้รับผลกระทบถึงขั้นถูกทำร้ายจนเสียชีวิต ดังเช่นคดีทุจริตเลือกตั้งระดับชาติในอดีตซึ่งยังไม่มีระบบคุ้มครองพยานในคดีทุจริตเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเคยขอความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรมเพื่อให้ความคุ้มครองพยานที่มาให้ถ้อยคำในคดีทุจริตเลือกตั้งตามกฎหมายคุ้มครองพยานแล้ว แต่ได้รับแจ้งจากกระทรวงยุติธรรมว่าคดีทุจริตเลือกตั้งนั้นมีข้อคดีอาญาซึ่งจะขอความร่วมมือคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยานได้ ดังนั้น ในชั้นการพิจารณากฎหมายลำดับรอง ควรพิจารณาด้วยว่าจะกำหนดให้มีการคุ้มครองพยานที่มาให้ถ้อยคำในคดีทุจริตเลือกตั้งอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริงและจะได้รับความร่วมมือจากพลเมืองดีที่จะมาให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสมากขึ้น

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม สอบถามว่าการคุ้มครองพยานในคดีลักษณะนี้ ควรกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงยุติธรรมนั้น จะให้ความคุ้มครองพยานเฉพาะคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ เช่น คดียาเสพติดที่มีผู้มีอิทธิพลเข้าเกี่ยวข้อง โดยมาตรการคุ้มครองพยานมิได้หลายกรณี เช่น การเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนที่อยู่ และการให้เบี่ยงเบนต่าง ๆ เป็นต้น

- ในอดีตเคยมีผู้ที่มาให้ถ้อยคำต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและขอให้มีความคุ้มครองพยาน ซึ่งขณะนั้นก็ดำเนินการให้คุ้มครองไปเท่าที่ทำได้ เพราะยังไม่มีกฎหมายรับรองโดยตรง ดังนั้นในชั้นการพิจารณากฎหมายลำดับรอง ควรมีการพิจารณาประเด็นการให้ความคุ้มครองพยานในคดีทุจริตเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้การเข้ามาตราการคุ้มครองพยานเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า ขอให้นำเสนอประเด็นนี้ขึ้นมาอภิปรายอีกครั้งหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และทำให้พยานได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

นางสาวศรินภา จันทร์หงษ์

นิติกรปฏิบัติการ

นายฐกฤต สดศรีประเวศ

นิติกรปฏิบัติการ

นายจีรวิทย์ อินทะชิต

นิติกรปฏิบัติการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมาธิการ ๒

นายอัศวเดช คนชื่อ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์

วรรณวิภา เนตรประไพ/พิมพ์

ภัทชนัน ทัตถนันทน์/พิมพ์